

Exit Wejryd

När denna ledare når SPTs läsare är Anders Wejryd inte längre Svenska kyrkans ärkebiskop. Kräklan är nedlagd och det som återstår är bedömningen av hans år som Svenska kyrkans högste företrädare.

Ärkebiskop Anders Wejryds allra sista uppdrag före pensioneringen var att den 8 juni inför tv-kamerorna döpa prinsessan Leonore i Drottningholms boklövs- och blomsterprydda lilla slottskyrka. Det gjorde han alldeles utmärkt, med sin trevliga röst och sitt solbrända ungdomsprästutseende med tolvåringsfrisuren. Hans doptal var rikt på kristet innehåll, modernt välformulerat och ändå väsentligt. Och det fortsatte i den intervju med honom och några andra präster som följde direkt efter dopet – försommarsolen sken över den vackra slottsmiljön och ärkebiskopen talade om dopets mening så att det var en glädje att höra det för varje kristen. Det – måste varje kyrkoanställd kommunikatör ha tänkt, – det var en lycklig final på ett archiepiskopat i Svenska kyrkan.

Tio dagar tidigare (28 maj) presenterade »Uppdrag granskning» fyra smyginspelade själavårdssamtal med namngivna präster och försökte (utan större framgång) göra gällande att de ägnade sig åt att försöka bota homosexualitet. I slutet av programmet lät man Anders Wejryd kommentera dessa inspelningar. Han bedömde deras handlande som »märkligt» och som att de gick konfidenten »oklokt mycket till mötes», då man bad för det han bett dem om förbön för. Ärkebiskopen sa inte ett ord till problematisering av de välregisserade, fintligt hopklippta fejksamtalen om påhittade själavårdsproblem, utan godtog rakt upp och ner programmets upplägg och historieskrivning: dessa präster har handlat i strid med Svenska kyrkans ordning sådan den kommit till uttryck i kyrkomötets beslut av 2005. På reporterns upprörda fråga om »de kanske borde lämna kyrkan» svarade Wejryd ett raskt Ja (se 54:e minuten), och passade på att notera att de alla ställt upp för Frimodig kyrka i kyrkovalet. Visst är tystnadsplikt och yttrandefrihet och demokratiska val viktiga, men – underförstått – då kan det gå så här...

Under rubriken *Själavård och tystnadsplikt* på Svenska kyrkans egen hemsida sägs att »Uppgifter som framkommit vid bikt eller enskild själavård får inte lämnas ut till granskning av tillsynsorgan. Prästens tystnadsplikt varar livet ut». Denna prästerliga tystnadsplikt är inget kyrkligt önsketänkande utan skyddas uttryckligen i Rättegångsbalkens 36:e kapitel. För präster är den absolut; ingen instans, vare sig kyrklig eller världslig, kan upphäva den.

Prästens absoluta tystnadsplikt värderas högt av både samhället och kyrkan, om än utifrån olika utgångspunkter. Den skapar ett av samhället fredat rum i en samtid som alltmer präglas av avlyssning och avslöjanden och där någon fredad zon för människors ömtåligaste hemligheter och känslor av skuld och skam inte längre finns, utan snart nog allt som sägs via telefon eller dator riskerar att bli offentligt. För kyrkan är detta manifestationen av Guds förlåtelse: den synd han tagit in i sin försoning är för evigt bortlyft från syndaren och utplånad ur den Allsmäktiges minne.

I debatten i anslutning till programmet har hävdats att tystnadsplikten enbart gäller prästen och inte konfidenten. Det är riktigt vad gäller juridiken, men naturligtvis har konfidenten en moralisk plikt att hålla tyst om det som sagts under biktens insegel – det är så man tar Guds förlåtelse på allvar. Är det inte alls den man söker, utan bara är ute efter att genom provokation få präster att säga något förgripligt som sedan kan avslöjas och skämmas ut, då har man trampat in på heligt rum och skadat förtroendet för kyrkans själavård och betydelsen av att någonstans kunna berätta allt och få allt förlåtet och försonat.

När ärkebiskopen väljer att inte försvara tystnadsplikten mot det missbruk som Uppdrag granskning ägnat sig åt, och dessutom utan att höra dem uttalar sig dömande om vad dessa präster gjort, bidrar han till att försvaga den enskilda själavårdens ställning och betydelse, för att inte tala om prästers egen plikt och förmåga till omsorg om människor. Det är sorgligt att Anders Wejryds ärkebiskopsgärning slutar så.

Det är också tragiskt att mångfalden i Svenska kyrkan, med ärkebiskopens agerande får det allt trängre. Från flera håll har det i debatten förts fram uppmaningar att alla som inte helhjärtat bejakar kyrkomötets alla beslut, borde lämna Svenska kyrkan istället för att vara kvar och ge röst och gestalt åt sådant som man menar är otidsenligt. Just den attityden gav ärkebiskopen uttryck för: Inom kyrkan får man inte opponera mot eller ens synas opponera sig mot den kurs som kyrkomötesmajoriteter valt.

Men Svenska kyrkan är något mera än sitt kyrkomöte. Likaså är kyrkans lära eller trosbekännelse inte något som kyrkomötet förfogar över, även om man ibland kan höra uttalanden i den riktningen.

Anders Wejryds gripande tal inför kyrkomötet hösten 2009 om att Svenska kyrkans nya, »utvidgade» syn på äktenskap och enkönad vigsel inte skulle innebära att präster måste viga sådana par, och inte heller att ingen kan prästvigas eller få anställning som inte håller med om homosexuella vigslar, är som bortglömt. Hans personliga kommentar till beslutet hösten 2009 var: »Jag tänker slåss för väjningsrätten». När det gått ett år utan någon som helst aktion i den riktningen från Wejryds sida tyckte vi oss (i SPT:s ledare nr 23/2010), ha anledning att fråga: »Var är slagmålet, herr ärkebiskop?», och nu står det skärande klart att någon sådan kamp aldrig var avsedd. Den 28 maj i år bekräftades än en gång att högvördigheters löften bara är yttranden som ska ge en feel good-känsla i talande stund för att få med folk och skapa en stämning av gemenskap, men saknar varje betydelse när det gäller handling.

Ärkebiskopen skulle, som varje biskop, vara en del av kyrkans immunförsvar, som reagerar starkt och beslutsamt på det som är oförenligt med kyrkans innersta tro, liv och egenart. Anders Wejryd nöjde sig med att vara kyrkans deodorant och att ge principlösheten ett ansikte. Han accepterade rollen som »kommunikatör» och *spin doctor*, den som med ord ska göra kyrkans ansikte behagligt och spruta en dutt ordparfym när verkligheten luktar illa. Om några präster och deras tro på att Gud kan hjälpa alla människor blir hyenemat på kuppen – vad gör det?

Wejryds tid som ärkebiskop måste tyvärr beskrivas som en tid då mångfalden fick det trängre och samtalet inom kyrkan blev alltmer förlamat av rädsla för att säga och tycka sådan som inte var politiskt korrekt.